
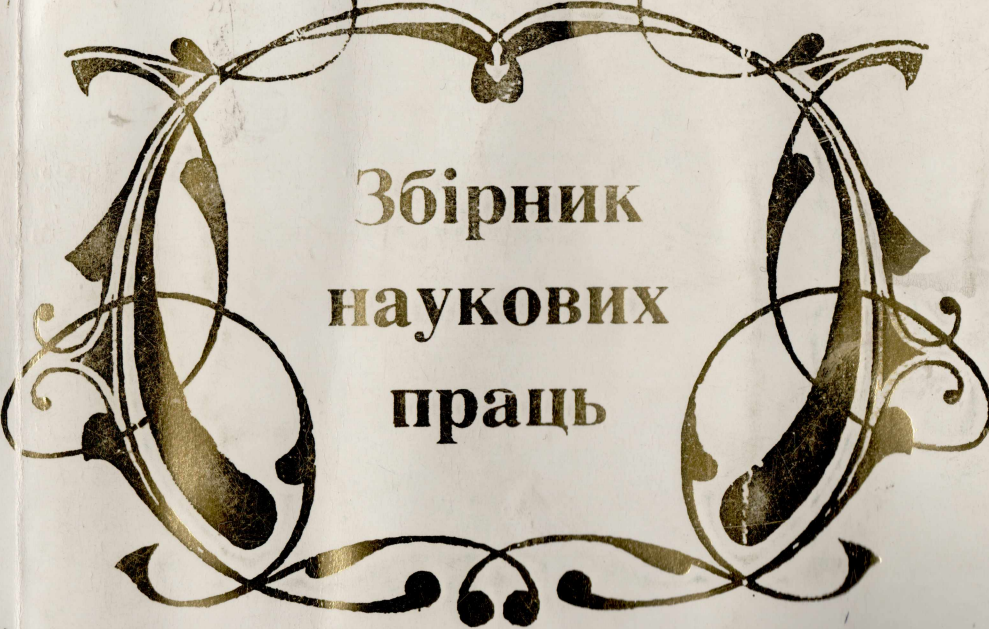
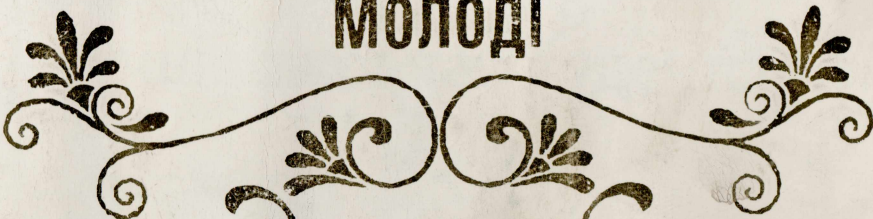

34.091.39(082)

0-45

**Особисто орієнтоване
навчання і виховання
учнівської та студентської
молоді**

**Збірник
наукових
праць**

ІНДИВІДУАЛІЗАЦІЯ ЯК СКЛАДОВА ОСОБИСТІСНО-ЗОРІЄНТОВАНОГО НАВЧАННЯ

*Кучер З.С.
м. Кривий Ріг*

Сьогодні більшість вчителів загальноосвітньої школи вбачають основне завдання освіти у накопиченні учнями знань. Інформація, накопичена різними напрямками науки, настільки обширна, що людина не спроможна засвоїти все, та це й недоцільно. Безумовно, людина повинна розвиватись всебічно, але добрим фахівцем можна бути в якійсь окремій спеціалізації. В школі необхідно створити такі умови, аби учень в першу чергу вмів здобувати необхідні знання самостійно, правильно оцінювати ситуацію, рішуче приймати рішення, мав більший вибір методів для досягнення поставленої мети.

Реформування загальноосвітньої та вищої школи є проблемою дослідження багатьох провідних науковців та практиків нашої країни і зарубіжжя, які працюють в декількох напрямках: А.А.Кірсанов (індивідуалізація навчальної діяльності студента); А.О.Алексюк, В.К.Бондар (модульне навчання); І.Д.Бех (особистісно-зорієнтоване виховання); С.І.Подмазін (особистісно-орієнтоване навчання) та ін.

Реформувати освіту доступно новій формації молодих фахівців, тому початок реформи і успішна її реалізація залежить напряму від системи вищої освіти, а саме - підготовки майбутніх вчителів. Одним із засобів успішного оволодіння знаннями та способами розумових і практичних дій студента можна назвати індивідуалізацію навчальної діяльності, яку найповніше можливо реалізувати за умов запровадження системи модульного навчання.

Будь-яка система, на думку А.О.Кірсанова, повинна функціонувати і розвиватися динамічно. Та це можливо за умов, що вона: 1) ґрунтується на всебічному вивченні та обліку індивідуальних особливостей студента; 2) охоплює всі етапи навчальної діяльності (цілепокладання, мотивація, змістовно-процесуальна, контрольна-оціночна, діагностування) у їх взаємозв'язку; 3) здійснюється при послідовному виявленні, розвитку та вирішення протиріч.

Індивідуальні особливості студента проявляються у пізнавальній та практичній діяльності в наступному: 1) характер розумових процесів (гнучкість та стереотипність розуму, встановлення зв'язків, наявність власної думки, особисте відношення до предмета, що вивчається, критичність тощо); 2) рівень знань та умінь; 3) працездатність; 4) рівень пізнавальної та практичної самостійності та активності; 5) темп просування; 6) відношення до навчання; 7) наявність пізнавальних інтересів; 8) рівень волевого розвитку [2, с.114].

Індивідуальний підхід - це організація навчального процесу із урахуванням індивідуальних особливостей студента.

Індивідуалізація навчання - це створення умов для успішного досягнення мети будь-яким студентом незалежно від його індивідуальних особливостей. Індивідуалізація навчання є складовою особистісно-зорієнтованого навчання, яке покликано формувати особистість учня, розвивати його здібності, науковий світогляд.

В якості основних вихідних положень та керівних ідей особистісно зорієнтованої освіти С.І.Подмазін виділив такі принципи: 1) принцип гуманізму, 2) принцип реалізму, 3) принцип діяльності, 4) принцип самоорганізації складних систем, 5) принцип діалектичного редукціонізму, 6) принцип ціннісно-цільової сутності пізнання, 7) принцип інтегративності, 8) принцип діалогової взаємодії [3, с.136]. Більшість їх співпадає із принципами модульного навчання або ж є дуже близькими за сутністю.

Індивідуальне навчання широко застосовувалось ще в школах Давнього світу та Середньовіччя.

Зміни соціально-економічного та культурного стану суспільства призвели до появи нових підходів, принципів навчання.

Вперше думку про необхідність індивідуального підходу до тих, хто навчається в умовах колективної роботи висловив Я.А.Коменський, засновник класно-урочної системи. Він був переконаний в необхідності поєднання індивідуальної та колективної навчальної діяльності, так як колектив створює умови для позитивної взаємодії, взаємодопомоги. Пізніше теоретичний рівень індивідуального підходу розробив К.Д.Ушинський.

В роки радянської влади була висунута ідея індивідуально-диференційованого підходу (Н.К.Крупська, П.П.Блонський, С.Т.Шацький).

Довгий час індивідуальний підхід розглядався головним чином як засіб попередження неуспішності, відставання у навчанні. Проблема індивідуалізації навчальної діяльності не є новою, почали її дослідження ще в 50-х роках. Пізніше значно розширилось коло досліджень з питань індивідуального підходу до учнів в процесі самостійної роботи, та при плануванні і здійсненні індивідуального підходу в центрі уваги все ж залишалася діяльність учителя.

В 70-х - 80-х роках з'являється новий аспект дослідження - індивідуально-диференційований підхід засобами програмо-ваного навчання. За допомогою лінійних програм можна було корегувати темп просування, об'єм матеріалу. Ці питання досліджувались Г.Н.Кондратенко, Ю.Н.Кулюткіним, Г.С.Сухобською. Аналіз досліджень з програмованого навчання показує, що воно не сприяє формуванню індивідуального стилю діяльності, так як не враховує стійкі індивідуально-типологічні особливості особистості.

Проблемою декількох поколінь сучасних дорослих людей залишається те, що в практиці життя вони не можуть використати здобуті в школі знання. Основне протиріччя сучасної освіти - це протиріччя між потребою людини в повному розвитку себе як природної, суспільної і культурної сутності та неможливістю задовольнити цю потребу засобом сучасної освіти в повній мірі.

На думку А.О.Кірсанова, реальні навчальні можливості студента рухомі, динамічні, але в той же час консервативні, тому їх зміна потребує певної системи роботи як з боку викладача, так і студента [2,с.82]. Ми намагаємось вирішити або умовно згладити протиріччя між об'ємом навчального матеріалу згідно плану та реальними можливостями студентів. Навчальні можливості студента, на нашу думку, будуть повніше реалізовані за умов вільного вибору (без примусовості) та вільного просування від простого до складного в досягненні поставленої мети, що забезпечено запровадженням системи модульного навчання при вивченні циклу спеціальних дисциплін (при підготовці майбутніх учителів обслуговуючої праці).

Реальну мету досягнення успіху у навчальній діяльності може визначати студент самостійно або за незначною допомогою

викладача, мета вивчення кожної частини навчального матеріалу зазначена на початку його викладання і може сприйматися студентом як власна, може змінюватися залежно від бажань, нахилів, потенційних можливостей студента.

Кожна із навчальних дисциплін потребує індивідуального підходу як у викладанні (проведенні лекцій та організації лабораторних занять), так і у засвоєнні навчального матеріалу. Ми пропонуємо, а студент обирає форми і методи учіння, контролю та корекції набутих знань та умінь.

Врахувати індивідуальні особливості студента необхідно на початковому етапі вивчення будь-якої дисципліни. Це здійснюється засобом діагностування, яке можна провести у вигляді тестування, співбесіди, анкетування. Результати діагностування дають можливість викладачу рекомендувати відповідні методи учіння, які призведуть до швидкого та якісного засвоєння студентом навчального матеріалу, без зайвих зусиль.

Об'єктивні вимоги викладача постійно дають студенту відчувати нестачу знань, умінь, навичок і викликати потребу, бажання, вольові емоційні та інтелектуальні зусилля до вирішення нових учбово-практичних завдань, які дедалі ускладнюються. Такі завдання направляють навчальну діяльність студента, співвідносять результати його роботи з об'єктивними вимогами викладача.

Модульне навчання побудовано на діалоговій основі, що підтверджує головне в навчальному процесі - діалогічну цілісність системи студент-викладач. Центром освітнього процесу за таких умов є не роль "студент", а його особистість з життєвим досвідом, діяльнісним підходом до процесу навчання та власними цілями, які він прагне досягти самостійно.

Необхідно створювати такі умови в навчанні, які б перетворювали протиріччя у рушійну силу. Це здійснюється за умов дотримуватися певних вимог: 1) знання реальних навчальних можливостей, індивідуальних особливостей студента; 2) чітка постановка мети діяльності та усвідомлення її кожним студентом; 3) відповідність засобів навчальної діяльності і мети діяльності; 4) співрозмірність складності навчальних задач та його реальних та потенційних можливостей; 5) по мірі зміни навчальної ситуації змінювати (зменшувати або збільшувати) складність завдань;

б) створення оптимальних умов, спрямованих на забезпечення активізації навчальної діяльності.

Ведучим в навчальній діяльності є протиріччя між можливостями студента та фактичним рівнем його навчальної діяльності, яка організується викладачем. Звернення викладача до особистості студента, допомога йому в усвідомленні важливості його професійного зростання робить максимально результативною їх спільну діяльність. Можливість розв'язання цієї проблеми полягає в розробці та використанні спеціальних навчальних посібників, які складені з дотриманням принципів модульного навчання та індивідуалізації навчального процесу.

ЛІТЕРАТУРА

1. Вех І.Д. Особистісно-орієнтоване виховання: Науково-методичний посібник. - К.: ІЗМН, 1998. - 204 с.
2. Кирсанов А.А. Індивідуалізація учебної діяльності как педагогическая проблема. - Казань: Изд-во Казанского ун-та, 1982. - 224 с.
3. Подмазин С.И. Личностно-ориентированное образование: Социально-философское исследование. - Запорожье: Просвіта, 2000. - 250 с.

ШЛЯХИ ФОРМУВАННЯ ХУДОЖНЬО-ЕСТЕТИЧНОЇ КУЛЬТУРИ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ПРАЦІ

Богатирьова Г. А.
м. Кривий Ріг

Одним із вихідних положень Концепції професійно-художньої освіти є необхідність "урахування особливостей народного мистецтва у змісті професійно-художньої освіти" [3, с.43]. Це стосується, насамперед, варіативної частини навчального плану підготовки майбутнього вчителя трудового навчання, до якого віднесені курси: "Художня творчість учнів", "Елементи декоративно-прикладного мистецтва", "Художня праця - засіб розвитку творчих здібностей учнів", "Основи образотворчого мистецтва". Кількість аудиторних годин з варіативної частини - 346, що складає 7,43 % від загального об'єму годин. На жаль, при вивченні наведених вище дисциплін увага зосереджується в першу чергу на формуванні практичних вмінь і навичок з обробки матеріалів, у змісті теоретичного матеріалу не відбиваються питання історії і основних напрямів розвитку